

S-a creat de la 23 August 1944 încoace o bogată literatură dramatică. Multe piese scrise în această epocă au și fost numite „clasice” ale vicinii noastre. E o obligație a teatrelor naționale de a avea înscrise în repertoriile lor permanente lucrări ca *Citadela sfărmată*, *Mielul turbat* sau *Trei generații*.

Și cu asta ne apropiem de o problemă nevralgică a repertoriilor teatrelor noastre naționale: repertoriul permanent. Este de datoria oricărui teatru național să nu uite acest comandament de temelie, acest țel al activității sale. Un repertoriu permanent, echilibrat, mereu înprospătat — mă refer la spectacol —, neconținut înnoit, care să reprezinte zestrea teatrului, averea lui și — de ce n-am spune-o? — obrazul lui. Din acest repertoriu permanent, completat an de an, nu pot lipsi marile capodopere ale culturii clasice universale. E greu de conceput un teatru național care să nu aspire să prezinte șirului neîntrerupt de spectatori ai sălilor sale, pe Sofocle sau Eschil, pe Aristofan sau Plaut, pe Terențiu sau Euripide. Și dacă nu înșirăm și alte nume ilustre ale culturii universale, dacă ne mărginim la Shakespeare sau Molière, la Goethe sau Schiller, la Cehov sau — din epoca mai aproape de noi — la Shaw sau Lorca, e fiindcă această listă de nume e îndeajuns de bine cunoscută ca să se impună singură într-un repertoriu care să stea pe temelia unei gândiri competente, prevăzătoare, echilibrate și armonice. Un repertoriu care să combine grija gospodărească cu interesele teatrului, simțul perspectivei cu ambiția de a crea mari spectacole, împletindu-le în același timp cu permanenta preocupare de a asigura marilor noștri actori prilejul de a se realiza în roluri memorabile și — mai ales — cu neîntreruptă și neslăbită atenție de a asigura cadrelor de actori tineri condițiile creșterii talentului lor.

Teatrele noastre naționale au preluat din mâinile înaintașilor o făclie strălucită. E obligația lor sacră de a o duce mai departe, într-o lumină sporită, în lumina vie și strălucitoare, incandescentă pe care o cere și impune timpul nostru socialist.

Sică Alexandrescu

artist al poporului

● PRESTIGIUL TEATRULUI ROMÂNESC

În trecut, teatrul, ca și celelalte forme ale artei, a fost afectat și infectat de un sistem de relații sociale caracterizat prin degradarea raporturilor umane. Iar ceea ce se vede mai greu în lumea prozatorilor sau a pictorilor sare în ochi și are repercusiuni directe și grave într-o artă care implică, prin însăși structura ei, un efort colectiv de creație.

Odată cu adâncile transformări social-economice din țara noastră, teatrul a parcurs și el un proces revoluționar, a cărui dimensiune exactă ne-o sugerează și locul pe care îl ocupă în viața noastră publică și prestigiul dobândit peste hotare. Examinând motivele care l-au înălțat în stima generală, va trebui întotdeauna să vorbim cu recunoștință despre condițiile de lucru ale actorului român, despre faptul că el a încetat a mai fi dependent de aceia pe care Cocteau îi numea „părinții abuzivi” ai teatrului, finanțatorii și impresarii, că scena nu mai are a se teme de „dictatura presei teatrale”. (Să nu se uite nici o clipă că și astăzi încă, în anumite țări, verdictul unui cronicar dramatic poate curma viața unui spectacol.) Consecințele noilor stări de lucruri sînt nebuluit de mari și ele se reflectă în relațiile dintre actori, dintre teatre, dintre presă și diverse ansambluri artistice. Normele socialiste de viață micșorează simțitor aria de desfășurare a cabalei, barează drumul imposturilor și ușurează substanțial ascensiunea și recunoașterea valorilor. Cum etic și estetic înseamnă pentru mine fețele aceleiași realități, nu pot despărți, nici un moment, noul climat artistic de reușitele mișcării noastre teatrale. În adevăr, dacă teatrul deține un rol de prim rang în cultura noastră, aceasta se datorește ansamblului de măsuri sociale și de revizuirii etice inițiate și conduse de Partidul Comunist Român. Căci arta este un organism delicat și care, pentru a se dezvolta, are nevoie de adevăr și de căldură, de intransigență și de înțelegere. Cu un cuvînt, de conștiință. Și mi se pare că oamenii de teatru au datoria să vegheze cu strășnicie, ca nimic să nu altereze integritatea morală a vieții artistice, semnalînd fără cruțare abaterile și fenomenele de regresivitate, indiferent unde acestea s-ar localiza: în comportamentul unor actori sau al unor cronicari dramatci.

Am izbutit să primenim climatul moral al vieții artistice și să-l așezăm pe baze sănătoase. Discuțiile neprincipiale, polemicile personale, intrigile și hărțuiri reciproce

sînt combătute de partid. Este o mare cucerire a mișcării noastre teatrale, pe care trebuie să o respectăm și să luptăm pentru a o consolida neconținut.

Scriu aceste rînduri în ajunul unei mari sărbători, 45 de ani de la întemeierea acelei forțe politice de al cărei nume se leagă toate victoriile culturii socialiste, comunitatea creatorilor ei, însufleții de aceleași năzuințe și militînd unul alături de celălalt în soare, în adevăr, în bucurie.

Radu Beligan
artist al poporului

● OBLIGAȚIA DE A VISA

A visa, a gîndi în viitor este o caracteristică firească a contemporaneității și o obligație, în condițiile unei societăți socialiste. Visul este, în existența noastră de fiecare zi, o coordonată constantă, materializată în plan, în program de acțiune. Dat fiind ritmul de dezvoltare al realității înconjurătoare, ni se întîmplă să fim surprinși și depășiți de fapte, atunci cînd nu visăm destul, cînd nu gîndim viitorul pe distanțe mai mari. Ipotezele și dezideratele de astăzi se împlinesc foarte rapid și de aceea sîntem răspunzători față de viitor, începînd din clipa în care le formulăm.

Dacă în toate ramurile muncii economice, sociale, chiar și culturale, a planifica este o obligație, care este situația în teatru? Putem să ne aventurăm în acest domeniu, complex ca orice domeniu de creație, să visăm despre viitor, putem să încercăm să schițăm, în această privință, planuri de perspectivă, ipoteze organizate? În artă este greu și hazardat să pretinzi a prevedea expresia viitorului. Uneori, asemenea încercări, dacă sînt rigid concepute și aplicate, pot să devină dăunătoare. Dar teatrul este o artă care are o bază materială trainică, și în însuși modul în care ne pregătăm să dezvoltăm această bază materială — tehnica de teatru, arhitectura teatrală — putem găsi puncte de reper care indică direcții, orientări posibile. În orice caz, anii care au trecut au acumulat experiențe care trasează linii de evoluție promițătoare. Cunoaștem foarte bine, în momentul de față, anumite realități ale profesiei noastre, și aceste realități sugerează limpede ele însele căile pe care se cuvine să mergem pentru a continua ceea ce a început sub auspicii atît de fericite. Mai mult, ipotezele îndrăznețe făgăduiesc cîștiguri suplimentare, greu de prevăzut și de obținut dacă ne lăsăm preocupați exclusiv de prezent.

Cum vor arăta deci spectacolele pe care le vom vedea peste ani? Mai bine zis, cum ar trebui să arate ele, dacă teatrul românesc își continuă normal dezvoltarea din ultimele două decenii?

Așa cum simțim desfășurîndu-se evoluția vieții noastre, este firesc să ne imaginăm că teatrul viitorului va reflecta zone foarte extinse ale realității. Premisele pentru o asemenea amplificare a sferei de preocupări în teatru există în ansamblul evoluției vieții noastre contemporane, în dezvoltarea fulgerătoare a mijloacelor de informație, în îmbogățirea continuă a contextului cultural, în tendința tot mai evidentă a culturii de a însuma toate valorile produse de activitatea umană, exprimînd multilateral și valorile de seamă ale istoriei și produsele imediat actuale ale epocii noastre, oglîndînd atît realizările noastre, de aici, de ultim moment, cît și ecourile importante ale vieții omenești de pe toate meridianele și din toate timpurile. Este deci ușor de prevăzut că teatrul viitorului — și teatrul românesc se va integra organic și cu originalitate în aria artei universale — se va bizui pe o foarte mare diversitate de repertoriu, ceea ce nu înseamnă numai varietate de genuri și stiluri dramaturgice, ci, în aceeași măsură, multilateralitate a modalităților de spectacol în stare să transmită variat și complex spiritul culturii noastre naționale. Cred că vom asista la spectacole extrem de deosebite între ele, mergînd de la formele cele mai pure, cele mai simplificate ale demonstrației actoricești directe, prin exprimarea aproape nudă a ideii de interpretare, pînă la cele mai complicate forme de spectacol total, care să înglobeze tehnici multiple; vom vedea reprezentații foarte concise și lapidare în formă, sau montări care să exploateze la maximum poezia miracolului tehnic; vom lua parte la manifestări de teatru intim, subtil și delicat lucrate, sau la spectacole de mase, coplesitoare ca dimensiuni. (Fenomenul spectacolului de mase ar merita să fie studiat, ca perspectivă posibilă, în mod special, dată fiind extinderea noțiunii de masă, care are loc în timpul nostru, proces care, con-